

Haugesund, lørdag, 19. mai 2007

Selektiv gjenfortelling eller forsvarsskrift for dårlig politiarbeid?

Spesialenheten for politisaker (SfP) har gjennomgått hva som skjedde på Østbyen servicekontor i Trondheim 7. september i fjor. Denne dagen gikk Eugene Obiora inn på servicekontoret kl. 13.00 for å ha en samtale med sin saksbehandler. Kl. 15.20 eller 15.34 var han erklært død på sykehuset. Han døde i realiteten minst en time før kl. 15.20. SfP frikjenner alle fire politifolkene som var involvert i hendelsen.

SfPs vedtak ligger ute på nettet, se <http://www.spesialenheten.no/> de som er interessert kan laste det ned der.

Dette er dårlig arbeid på en rekke områder, viktige opplysninger er enten ikke tatt med eller ikke vurdert, avgjørende spørsmål er ikke vurdert, men bare avvist med en setning og to. Vedtaket reiser også noen prinsipielle spørsmål.

Hendelsesforløpet i saken er i korte trekk slik:

- Obiora kom til servicekontoret til en avtale kl. 13.00
- Saksbehandlerne vurderte han etter noe tids samtale som truende, han nekter å gå fra kontoret
- Saksbehandlerne tilkaller politiet
- To personer fra politiet kommer, Obiora nekter fortsatt å forlate kontoret
- Kraftig sammenstøt på kontoret, Obiora blir nøytralisert
- Obiora blir tatt med utenfor, lagt i bakken og holdt nede av tre politifolk
- Obiora dør før han kommer til sykehuset kl. 14.23

1.0 Formen på vedtaket fra SfP

Vedtaket er bygd opp slik:

- I. Hendelsen
- II. Spesialenhetens etterforskning
- III. Nærmere om hendelsen
- IV. Årsak til død - sakkyndiges vurderinger
- V. Spesialenhetens vurderinger vedrørende straffeansvar

1.1 Hva skrives hvor?

Å gi en kort beskrivelse av hendelsen i første runde, for så å beskrive dette på nytt grundigere i et senere punkt er god måte å bygge opp en beskrivelse på.

Men i dette tilfellet blir det lagt frem en del konkrete opplysninger i punkt I., som ikke blir gjentatt i punkt III. Dette gjelder f. eks tidspunkt som er nevnt i punkt I, men som ikke er gjentatt i punkt III. Dette gjør det vanskeligere å få festa de enkelte delene av historien sammen, men det å lage en sammenhengende historie var kanskje ikke hensikten?

1.2 Feil plassering av avsnitt

Et avsnitt i vedtaket er feil plassert, andre avsnitt under III.3 som omhandler forflytningen fra publikumsområdet til yttersiden av inngangspartiet skulle ha vært plassert under det foregående punktet III.2 Pågripelsen.

1.3 Hvorfor er den feilaktige plasseringen av avsnitt viktig?

Fordi dette avsnittet beskriver det siste tegnet til bevisst handling fra Obiora. De beskrivelsene av han som blir gitt i etterkant viser reaksjoner som er ubevisste/sterkt panikkprega fra Obioras side.

Sitat fra vedtaket, side 13, V.4:

armhulene og ved underarmer og dro/førte ham ut. I følge et sentralt plassert vitne, som det også har vært gjennomført rekonstruksjon med, medvirket [REDACTED] til forflytningen ved at han "gikk sånn halvveis".

I vedtaket står det videre, side 5, fjerde avsnitt:

Med grunnlag i forklaringer og gjennomhøringen av lydloggen er det på det rene at [REDACTED], mens han lå utenfor inngangsområdet, skrek høyt og gjentakende.

Videre side 14, nest siste avsnitt:

har heller ikke oppfattet hans oppførsel for øvrig som uttrykk for behov av hjelp. Enkelte vitner i saken har oppfattet ropene annerledes. En har oppfattet ropene som å komme fra "en syk mann". En annen har sagt at hun oppfattet det som om han "overspilte."

I ettertid har et vitne en 28-åring fortalt følgende til pressen om hva som skjedde utenfor ekspedisjonslokalet:

«Jeg trodde først det gjaldt et medisinsk tilfelle, for han lå og skrek, men skrikene var helt like, og rytmiske, så det hørtes ikke ut som noe jeg trodde var sinne..... Han ropte også noe etterhvert, men skjønnte ikke hva han sa. Også det var det samme hele tiden, og i samme tempo og tone. I ettertid kan jeg ikke tenke meg noe annet enn at dette var en mann som var livredd.»

Konklusjon:

Etter halsgrepet inne i ekspedisjonslokalet var Obiora ikke lenger i stand til å foreta noen former for bevisste valg. Burde ikke politimann Volden og politimann B ha skjønnet dette?

2.0 Hva tar SfP ikke opp?

2.1 Oppsøkte Volden situasjonen?

I vedtaket fra SfP står det følgende:

Henvendelsen ble mottatt av operasjonssentralen ved Sør-Trøndelag politidistrikt. Patrulje V31, som var på vei ut fra Sentrum politistasjon for å gjennomføre en hundetrening, tok oppdraget. Sentrum politistasjon og Bassengbakken 1 ligger på hver sin side av Nidelvens

Hvorfor drøfter ikke SfP dette?, Volden og politi B var altså på vei til et oppdrag, de avbrøt dette, gjorde de dette av egen vilje eller tok operasjonssentralen en avgjørelse om at dette oppdraget var viktigere enn hundetrening?

Brøt Volden ofte frivillig av andre oppdrag for å respondere på opprop fra operasjonssentralen, oftere enn andre?

2.2 Kommandolinjer

Ingen av de 19 sidene som vedtaket består av drøftes eller gis det opplysninger om hvem av politifolkene som hadde ansvaret, verken når Volden og politi B er til stede eller når politi C og D kommer frem til servicekontoret.

Hvorfor gjør ikke SfP det?

Politiet er en form for militær organisasjon, kommandolinjer og fastlagt ansvar er derfor av stor betydning. I en slik organisasjon så må en i en kritisk situasjon kunne stole på hverandre og oppføre seg som en samla avdeling. Da kreves det at en person bestemmer hva som skal gjøres og når det skal gjøres.

Denne manglende klargjøringen er med å tåkelegge hele prosessen, beslutningstakerne trer ikke frem, det er ikke mulig for oss å se hvem som tar initiativ, se bare her, første avsnitt på side 4:

Polititjenestemennene forklarte [redacted] at han ville bli pågrepet dersom han ikke forlot servicekontoret. [redacted] spurte da hva om hva som kom til å skje dersom han ikke gikk frivillig. Han ble da forklart av tjenestemennene at de ville bli nødt til å ta hånd om ham. [redacted] skal da ha svart; "da får dere gjøre det". Videre varsel om at de kunne bli nødt til å hente hund ble også besvart med "ja, da får dere gjøre det".

Polititjenestemennene tok etter dette tak i [redacted]s armer for "å føre" ham ut.

Fortalte begge politimennene Obiora dette samtidig?, vil ikke tro det. På et eller annet tidspunkt bestemte en av politimennene at nå fikk nok være nok, Obiora skal ut fra Servicekontoret, hvem var det?

Når Obiora er blitt dratt ut på fortauet så blir det etter en viss tid tatt en avgjørelse om at det trengs en ambulanse, politi C melder dette behovet inn til operasjonssentralen. Tok han denne avgjørelsen sjøl eller var det Volden eller politi B som tok denne? Dette er viktige poenger.

2.3 Innhenta politiet informasjon om Obiora på servicekontoret?

I følge SfP så gjorde de ikke det, de tok kontakt med personalet for å få vite hvem de var tilkalt for å fjerne, men de innhenta eller fikk ikke opplysninger om Obiora, hvilken sinnstilstand han var i eller hvilken forhistorie han hadde på servicesenteret. Disse sentrale informasjonene kunne ha vært innhenta av politiet i løpet av kort tid, enten på kontoret eller via telefon underveis i politibilen.

Hvorfor drøftes ikke denne manglende informasjonshenting av SfP? Vil ikke relevant informasjon kunne gi politiet et klarere bilde av personen, et bilde som kunne et bedre grep om situasjonen? Et par/tre grunnleggende spørsmål av typen:

- Hvor aggressiv oppfatter dere denne personen å være?
- Har dere tilkalt politiet i forhold til denne personen før?
- Tror dere at personen har noen former for våpen på seg?

ville raskt ha gitt politiet et bedre grep om situasjonen.

2.4 Andre grep – hvorfor ingen vurdering av det?

Det fantes en rekke andre grep som politiet kunne ha i verksatt, men som de ikke brukte:

- Løfter

"Hvis du frivillig blir med oss nå så skal vi forsøke å få til en ny samtale med servicekontoret for deg", de kunne ha sagt dette til Obiora.

- Hund

De hadde politihund i bilen, de trua med å hente denne.

- Pepperspray?

Hadde politiet tilgang på pepperspray?

Hvorfor drøfter ikke SfP disse mulighetene? Hvorfor var dette ikke muligheter? Hvorfor var det å forsøke å føre ut av lokalet en kraftig mann full av adrenalin den eneste mulige løsningen for politiet? Det burde ikke være ukjent for politiet at en stor sint mann kan kreve atskillige folk å få i bakken og under kontroll og at både ribbein og tenner kan gå med hvis en går inn med for lite folk i en slik situasjon.

2.5 "Skikkelig knallhardt" – hvor hardt er det egentlig?

Volden blir sitert på at albuen traff han "skikkelig knallhardt", tredje avsnitt under III.2:

Politibetjent A har forklart at han skulle ta tak i [redacted] venstre hånd, men at [redacted] slo tilbake med sin albu slik at den traff A i brystkassen. A har beskrevet slaget fra [redacted] som "skikkelig knallhardt". Etter at politibetjent A forgoes hadde forsøkt å få tak i [redacted]s

Hva dette egentlig innebærer kan en jo lure på, vedtaket fra SfP gir ingen flere beskrivelser av dette, men ikke alle som deltar i debatten må bygge sine innlegg på hva som er kommet frem i den offentlige rom, noen har tilgang på andre dokumenter, dette gjelder forbundsleder i Politiets Fellesforbund Arne Johannessen som i et innlegg i Klassekampen kan fortelle oss at Volden hadde to brekte ribbein etter hendelsen. Isolert sett så viser det at albuen traff Volden med en viss kraft, men det

som er mest interessant i denne sammenheng er at forbundsleder Johannessen har fått lest et eller flere dokumenter som vi andre ikke har fått sett. Hva står det i disse dokumentene, er dette den eneste relevante opplysningen eller finnes det flere opplysninger i disse dokumentene som kan belyse saken ytterligere. Hvilke dokumenter sitter Johannessen med? Er det en god debattstil å komme med opplysninger fra dokumenter som ikke alle kan ha tilgang til?

2.6 Forhistorie

SfP får ikke tilgang til andre episoder knytta til den enkelte politimanns arbeid, når de skal vurdere en sak.

Slik blir ikke andre mennesker behandla, hvis noen blir avhørt av politiet så er det vanlig rutine for politiet å sette seg inn i hva som finnes av forskjellige avhør og dommer i forhold til denne personen.

3.0 Hva SfP tar opp, med dekker til i vedtaket?

3.1 Halsgrep og kunstgrep

Volden tok et halsgrep på Obiora, dette halsgrepet førte til disse skadene, sitert fra

IV.1 Førsteamanuensis dr. med/overlege Ivar Skjåk Nordrum og prof. emeritus dr. med Olav Haugen

De skriver følgende i den foreløpige rapport datert 11. september:

Blødninger i bløtvevet på halsen og mulig bruddskade på venstre skjoldbrusk anses å være følger av stump vold. Bloduttredelser, sammenholdt med funn av punktblødninger i øynenes bindehinner tyder på at dødsårsaken skyldes kvelning. Det er imidlertid mulig at mekanisk press mot halsen kan ha utløst hjertestans via nervøse mekanismer.

I den endelige rapporten datert 9. november skriver de:

IV: Dødsårsaken kan ikke fastslås med sikkerhet, men ved å sammenholde opplysninger gitt fra Spesialenheten for politisaker, avhør av mistenkte og vitner og resultat av rekonstruksjon med obduksjonsfunnene og kjemiske analyser, er det likevel sannsynlig at døden skyldes kvelning (surstoffmangel).

V: Hendelsesforløpet taler for at nå avdøde, som trolig var i sterkt sinnemessig opprør, har kommet i en for åndedrettet meget kritisk situasjon ved at det først ble anlagt "halsgrep" og at han deretter ble lagt i maveleie iført håndjern. På et tidspunkt har det dessuten vært øvet trykk mot brystkassen slik at pustebevegelsen har vært ytterligere hemmet mens han fortsatt var bakkbundet og lå i maveleie.

De medisinske sakkyndige mener altså at halsgrepet hadde stor betydning både i forhold til det rent fysiske, "blødninger i bløtvevet og mulig bruddskade på venstre skjoldbrusk" og at han hadde kommet i en "sterk sinnemessig opprør".

Hadde Volden lov til å sette dette halsgrepet? SfP mener tydeligvis det, sjøl om de ikke noen gang drøfter eller argumenterer for dette. De skriver følgende, på side 12, to første avsnitt:

politibetjent As grep om halsen på [redacted]. Med bakgrunn i en straffesak fra Bærum hvor en 18 år gammel gutt døde etter å ha vært holdt i et såkalt halsgrep pekte Justisdepartementet i rundskriv til Politimestrene i mai 1991 (G-72/91) på de risikofaktorer som foreligger ved bruk av halsgrep, blant annet som følge av nedsatt blodtilførsel til hjernen, tilstopping eller innsnevring av luftveiene og irritasjon av nervesentre. Det ble ved rundskrivet nedsatt forbud mot slikt grep. Justisdepartementet foretok ved rundskriv til Politimestrene av januar 2002 (G- 20/92) en presisering av det tidligere rundskrivet og anfører her;

"Det grep det her er snakk om, det såkalte halsgrep kan beskrives som et grep en polititjenestemann tar ved å legge hendene eller armen rundt den pågrepnes hals og med varierende grad av kraft trykke mot halsen slik at den pågrepne passiviseres og holdes fast."

Da skulle vel saken være grei, Volden har festa et ulovlig grep, dette var en del av årsaken til at Obiora døde, med andre ord, det foreligger tjenestefeil.

Så foretar SfP et kunstgrep, et raskt kunstgrep, de skriver:

I samme rundskriv åpnes for at halsgrep kan benyttes i nødvergesituasjoner.

Hvorfor blir ikke dette avsnittet fra G-20/92 sitert? Skrev Justisdepartementet bare at det var lovlig å bruke det i nødverge? Skrev de ikke noe mer?

Var Volden kjent med at det fantes en slik åpning for nødverge? SfP har jo ellers gjennomført en grundig undersøkelse av hva norske politimenn har fått undervisning i og ikke.

Det viktigste spørsmålet er imidlertid om det finnes egne nødvergeregler for politiet enn for andre personer i dette landet? I Norge er nødvergereglerne slik at en skal stå overfor veldig konkrete situasjoner der en ikke har anledning til å rømme unna og der livstruende forsvar synes som det eneste virkemiddelet for å unngå alvorlige skader på egen eller andre personer. Da kan nødverge forsvares.

Var Volden i en slik situasjon? Hadde han ikke mulighet for gå ut av situasjonen? Han hadde fått Obiora i bakken i resepsjonen ved å kaste seg på ryggen hans. Kunne han ikke sammen med politi B har sittet på ryggen til Obiora til han ble roligere? Kunne de ikke i verste fall ha rygga bort fra Obiora?

Det er rimelig sikkert at Obiora ikke var et sjarmtroll før han ble prøvd ført ut av Volden og politi B, men frem til da så hadde han ikke vært fysisk truende, i alle fall ikke på noe nivå som skulle lede inn i en nødvergesituasjon. Heller ikke den fysiske konfrontasjonen mellom Volden, politi B og Obiora kan kalles en nødvergesituasjon der livsfarlige grep kunne settes.

Volden innrømmer dette i klartekst i sin egen forklaring, han skriver, midt på side 12: *klarer å holde igjen, så de blir derfor dratt rundt inne i lokalet av fornærmede. Mistenkte tenker at dette går galt, nå får de juling.*

Lite hyggelig for en politimann å få juling, men kvalifiserer denne følelsen til?:

halsgrep kan benyttes i nødvergesituasjoner.

Politiet har ordre om å unngå så langt som mulig å drive biljakt på en slik måte at uskyldige liv går tapt, med andre ord, det er bedre at en kriminell slipper unna enn at folk som går på veien blir skada.

Det vi derimot trygt kan oppsummere er at Volden fra han fikk albuen i siden kom i en modus der Obiora skulle nøytraliseres for enhver pris. Dette skjedde først inne i resepsjonsområdet og senere utenfor.

Denne holdningen fra Volden starta inne i resepsjonsområdet med halsgrepet og fortsatte utenfor bygningen, her la tre politimenn seg på Obiora til han ikke lenger klarte å puste. Han hadde da kjempet så lenge og så desperat at han døde. Som vi tidligere har sitert:

IV: Dødsårsaken kan ikke fastslås med sikkerhet, men ved å sammenholde opplysninger gitt fra Spesialenheten for politisaker, avhør av mistenkte og vitner og resultat av rekonstruksjon med obduksjonsfunnene og kjemiske analyser, er det likevel sannsynlig at døden skyldes kvelning (surstoffmangel).

SfP gjør et stort nummer ut av at det ikke har blitt undervist på Politihøyskolen at når folk blir liggende pressa ned i mageleie i en periode så kan folk dø. Det er mulig, det er også mulig at ingen foreleser på denne høyskolen har fortalt de fremtidige politifolkene at hvis du kjører over en mann med en bil så dør han mest sannsynlig, i alle fall hvis du kjører frem og tilbake over han i en del minutter. Sånn er det allikevel, når en presser en mann tilstrekkelig lenge ned i bakken slik at han ikke får puste så dør han av surstoffmangel, en trenger ikke være rakettforsker for å forstå dette.

Denne samla prosessen drepte Obiora. Det var ikke et forhold som slo veldig skeivt ut, det var en prosess over mange minutter, den kunne og burde ha vært stoppa.

I en kronikk offentliggjort 21. mai, skriver forbundsleder i Politiets Fellesforbund Arne Johannessen: " Obiora dør på sjukehuset seinare same dag som han vart pågripe." Dette er ikke korrekt, de medisinske skakyndige er enige om at Obiora var død før han ble lagt inn i politiets transportbil, dette er bare et forsøk fra Johannessen på å tåkelegge saken.

3.2 Helheten

SfP gjør det grepet at de deler opp hele episoden i mindre biter og så analyserer de så denne og finner ingen skyldige. Dette er en kjent teknikk, hvis en deler et bilde opp i tilstrekkelig små biter så ser en ikke lenger hva bildet viser.

I vedtaket fra SfP finnes det til tross for forsøket på det motsatte en rekke punkter som viser hva som skjedde og hvorfor det skjedde.

4.0 Oppsummering

Obiora døde, hans død krever en skikkelig etterforskning og at det blir tatt ut tiltale mot de som er ansvarlige.

Grunnen til at SOS Rasisme tar ordet i denne saken er at dette en episode som ikke er løst fra hudfarge, det er tvilsomt om de brutale grepene hadde vært satt på en hvit mann. Vi vet nå også at det er flere slike episoder i Trondheim.

Det dårlige arbeidet som SfP har gjort kan ikke bli stående, det er en skamplott.

Med antirasistisk hilsen
Kjell Gunnar Larsen
Hovedkasserer